

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp.

Fél évre 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap házhozhordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. krajcárnyi díj számíttatik.

Kiadó hivatal: belváros, gyesrendiek utcája 89. szám Hei. Adolf könyvnyomozó intézetében!

Kedd, december 7. 1858.

23. szám.

Első évi folyam.

Időtani észlelések.

A chronologia a történezet szemének nevezetik. Azon tanulságok, melyeket mi a történehből meritünk, helyzetek, események és következményeik, erkölcsök, jellemek összehasonlításán alapszanak, de legnagyobb részt e tanulságok előidézésében vesz az időnek sokszor önkénytes, sokszor előkészített találkozása egyes történeti, egymással bizonyos rokonságban lévő jelenségekben. Meglehet, hogy a chronologia, avagy időtan ilyenmő szereplése tán éppen a legkevesebb bölcsészti utmutató a történezet tanainak kimerítésére, de alig szenved kétséget, hogy legtöbbször az időtan, az időtér szerint különbözött, morális rokonságuk által azonban egymásra emlékeztető, és hasonló idő elnevezést viselő szakban előforduló események által vezetettünk észlelésre, felhivatva érzünk magunkat bizonyos cselekvésektől óvakodni, vagy azokban nagyobb buzgósággal résztvenni, és igazságtételt látunk ott, hol tulajdonkép csak a véletlen oly szerepet játszik, mint midőn a természet szeszélye növényeket emberi alakra idomit, a szikláknak, ásványoknak az állati vagy növényvilágból vett formákat kölcsönöz.

Az időtani reflexio létezését a legrégibb korban szintugy, mint az újabb korban, — a nemzetek egyetemes tudamában szintugy, mint egyes emberekben kimutatni lehet. A régiek ünnepei többnyire évenként visszakertülő játékokban és multságokban álltak, melyekkel valamely nevezetes esemény emlékét fenntartani vagy tisztelni akarták. Sokszor a chronologus csak ily ünnepek fonalán a történeti ismeret elejére eső tettek idejét határozhatja meg. Az ily történeti ünnepek mai nap felette ritkák, csak itt-ott ületnek néha nyilvánosan nemzeti ünnepek neve alatt, akkor is ritkábban az évfordulás alkalmával, hanem csak egyes tettelek és emberek ösztönzésére hosszabb időközökben. Az egyház jól gondoskodott azon férfiak emlékeről, kik a keresztény vallás terjesztésével vagy vértanaságuk által a hitert maguknak annyi érdemet szereztek; mutatja ezt a közönséges naptár minden egyes napja. A polgári világ, mely létezésére, javára, és virágzó jövődjére a valláson kívül még annyi más erők és

elemek hozzájárulását igényli szükségképen, e tekintetben ugyszólván egyedül az egyháznak engedte át ama dicsőséget, hogy az érdemesek emlékét rendesen tiszteli. Pedig az esztendő minden egyes napja valami hős, valami tudós, vagy jóltevő születésnapja, mely a nyilvános ünnepeletetést néha ugyan csak bizonyos országban, sokszor azonban világszerte megérdemli; az esztendő minden egyes napjára oly esemény emléke juthat, mely hadseregek, városok, országok vagy korszakok sorsát is eldönté. Mind ezen napokról a nagy közönség, a népnek nagyobb száma nem tud semmit, a nyilvános életben nyomot nem látunk, róluk csak a műveltek egyesei emlékeznek csendes magányban, és tudják, hogy az illető nap miben különbözik az esztendő más napjaitól. Így köztünk is csak a magyar academia ünnepelte junius 21-én 1856 Hunyadi János négyszázados nándorfejtúri nagy győzelmének emlékét.

Midőn egész nép egyes napra, annak történeti nevezetessége miatt irányozza figyelmét, azzal inkább baljoslatú eszméket szokott összekötni, mintsem örvendtetőket. Nem így az egyes emberek, kik lefolyt életök tapasztalásai szerint bizonyos napokat majd kedvezőknek, majd roszaknak tekintik, ha ugyan csak van hajlamuk az időbeli jelenségek összevetésére. Hesiod első volt, ki a szerencsés és szerencsétlen napokat följegyezte; a chaldäusok, egyiptomiak, görögök, kik a napokat szintén ezen tulajdonuk szerint különböztették meg egymástól, ezen eljárásnál inkább vallási alaphól indultak ki. Nem egészen így a rómaiak, kik valóságos történeti eseményekből vették meggyőződésüket a napok minőségéről; ők annyira mentek, hogy valami csatavesztés vagy más nemzeti szerencsétlenség napját néha örökre szerencsétlen napnak bélyegezték, és az olyan napon nem szerettek fontos munkához kezdeni. Ily gonosz nap volt nekik különösen julius 15-ike, melyen a 300 Fabius Cremera mellett elesett, és a rómaiak az Allia folyónál megverettek; martius 15-ike Caesar meggyilkoltatásáért; october 6-ka 80,000 rómainak felkoncoltatásáért a cimberok által, és augustus 2-ika a rómaiak Cannä melletti megveretéseért Hannibal által. Ezen néphittel találkozott Caesar, midőn seregével Afrikába átszállni, és Lucullus midőn a parthusokkal

Tigranes alatt vívni akart, arra emlékeztetvén katonái által, hogy hasonló napon Cepion serege is a cimberék által összevagdaltatott. Nem mindig oly bátran szembezálltak a fővezérek a balhittel, mint Lucullus ez alkalommal, ki az aggodó jósoknak azt viszonzá: Én e napot szerencsés jelentőségűvé fogom tenni a rómaiak számára. — A törököknél Demetrius napja szerencsétlen volt, ezen napon (octobei 26.) túl hadjáratot nem igen folytattak, és Magyarország több ízben volt tanuja, hogy a hadakozást befejezetlenül megszüntették, ha addig sikerre szert nem tehettek. Azért is a Cretában folyt velencei háború idejében az újdun kinevezett kapudanpasának Hosamsade Alipasának igen nagy érdemül rovatott fel, hogy ő 1650-ben Demetrius napja után Rhodos szigetről hajóhadával az ellenség ellen kiindult, a mi addig hallatlan volt. Ezenkívül a hétnek napjai közt szerda is szerencsétlen napnak tartatott a törökök által, a péntek azonban a kéj, az élvezet napja volt és úgy ünnepeltetett náluk, mint a keresztények vasárnapja, kik maguk részéről ismét a pénteket oly napnak tekinték, melyben, hacsak elkerülni lehet, fontosabb teendőhöz fogni nem kell. Mivelődésünk előhaladásának köszönjük, hogy a péntek szerencsétlen volta régóta már csak tréfás babonául vétetik, midőn tehát egy amerikai író nem régen azt mutogatta a történetből, hogy legalább Amerikára nézve azon nap mindig szerencsét hozott, érzük, hogy ezen bizonyítás szükségé fenn nem forgott, és míg az összeállítást érdeklől olvassuk, legfeljebb azt gondolhatjuk magunkban, hogy sokszor bűt hoz egy résznek oly dolog, mely másnak boldogságot ad, és míg az éjszakamerikaiaknak péntek napja kedvezett, a spanyoloknak és angoloknak éppen azért kevésbé szolgált örömmel.

Igy például pénteken augusztus 21-én 1492. Colombo nagy fölfedezési útjára indult; pénteken october 12-én ugyan ez évben legelőször száraz földet fedezett föl; pénteken januar 4-én 1493. szerencsésen visszautazott Spanyolhonba; pénteken martius 14-én 1493. Palosban épségben kiszállt. Második utazása alkalmával ismét péntek november 21-ike 1494. volt, hogy Hispaniola szigetre lépett. Pénteken junius 12-én 1494. Amerikának szárazföldét fedezte föl; pénteken september 7-én 1565. St. Augustine, Amerikának legrégibb városa Mendelez által alapított. Péntek napján februar 22-én 1732. született Washington György; péntek napján a Bunkershill melletti csata vivatott és Saratoga átadatott. (october 17-én 1777.) Pénteken october 19-én 1781. Yorktown elfoglaltatott. Végre az 1765. évi november elseje is péntek volt. Ez napon valamennyi hirlap Éjszakamerikában az angol bélyeg-törvény dacára, mely ma életbe léptetendő vala, bélyegtelenül jelent meg, és így az oceanon túl éppen pénteken került egy fontos közállami kérdés eldöntésre, még pedig mint világszerte tudatik, oly módon, mely a régi balhitet péntek napját illetőleg megcáfolá. — Miután már péntekről szólunk, azt is megjegyzük, hogy Sanzio Rafael és Dürer Albrecht pénteken születtek. (28. martius, 24. majus) és hogy mindkettő april 6-án

halt meg. (1520. 1528.) Az első különösen nagypénteken született is, meghalt is.

Odenathus, Zenobia férje, római trónkövetelő, születése napjának évfordulatján meggyilkoltatik 267. év végén, vagy 268. elején. Hasonló sorsban osztozott Cn. Pompejus (30. september 106 és 61. Kr. sz. e.) Cassius (18. december 80 és 42, Kr. sz. e.) a csatában veszett Harcos Frigyes osztrák hereceg (15. junius 1211. 1246.) és Einsiedel Henrik (11. decemb. 1594.) Huss János (6. julius 1373. 1415.) meg Choris Lajos festész az újabb korban, (22. martius 1795. 1828.) Számosabb férfiról tudjuk, hogy éppen születésük évnapján természetes halállal multak ki. Igy Czobor Ádám (27. september 1645. 1692.) Kassai József (15. martius 1767. 1842.) Digby Kenelme (11. martius 1605. 1665.) Raffles Tamás (5. julius 1781. 1826.) Mastalier Károly (6. october 1731. 1795.) Hässler János Vilmos (29. martius 1747. 1822.) Suchet L. G. francia tábornagy (3. martius 1770. 1826.) Ceva Tamás (3. februar 1648. 1736.) Hevel János (28. januar 1611. 1687.) Gyarmathi Mihály (13. januar 1715. 1771.) Vaillant Sebestyén (26. majus 1669. 1722.) Schenkendorf Miksa gróf (11. december 1784. 1817.) Pithou Péter (1539. 1596.) és Shakespeare (23. april 1564. 1616). Cervantes ugyan azon napon halt meg, melyen Shakespeare, t. i. 1616. évi april 23-án. Némely férfiaknál közel egymáshoz esnek születésük és haláluk napjai, azok közül csak Le Kain színészt (7. 8. febr.) Lander Richard utazót (6. 8. febr.) Helvetius J. Cl. Adorjánt (17. 18. julius.) Marlborough hereceget (24. 25. julius) Dalberg Károly mainzi választó fejedelmet (8. 10. febr.) Denis Mihály költőt (27. 29. septemb.) Blum Robert követet (9. 10. novemb.) és Hetényi János bölcsészt (25. 26. julius) említjük.

A napok ily összetalálkozása meglepi ugyan az olvasót, de külömben semmi bölcselkedésre vezet, köztük semmi moralis összefüggés nem létező. Nem így az olyan napok, melyek ugyan nem kevésbé a véletlen, vagy inkább a történet természetes fejlődése által előhozattak, de melyek előző, ugyan az évnapon előfordult eseményekre mintegy feleletet, itéletet, vagy igazolást kimondanak. A gondolkozó olvasó, ha ily rokon eseményeket összefüztvén, a chronologiai találkozásokban jóslatot, vagy oraculumot akar látni, ez legalább is annyit fog érni, mennyit Le Normand aszszonyé, kinek jósmondataiban a párisi fényvilág, az ottani államférfiak, Jozefina császárnő és I. Sándor cár gyönyörködtek.

September 26-án 1327. Stabili Ferenc máglyán égettetett meg, mert Valois Máriának és Janka nápolyi királynénak azt jósolta, hogy fajtalan életet viselendnek. Hat évvel utóbb ugyanaz napon Janka egybekelt András magyar kir. hereceggel, és megindítá a jóslat tökéletes teljesedését. IX. Lajos francia király azon évnapon halt meg, melyen az első keresztadat megindította. (25. august). De Sade Laura ugyan azon napon halt meg, melyen őt Petrarcha, ki őt költeményeiben annyira dicsőíté, először megpillantá. (5. apr.)

Tasso pedig ugyan azon órában, a melyen Rómában koronáztatandó vala. A mely napon VII. Károly mint császár Frankfurtba vonult, éppen azon Mária Terézia annak fővárosában Münchenben hódolásokat fogadott (31. januar). Pombal és Choiseul a jezsuiták elűzői Portugalliában és Franciaországban egy napon (maj. 7.) haltak meg, a szabadszellemeü bölcsesek Voltaire és Helvetius szintén egy napon (febr. 20.) születtek, de az utóbbinak apja, ki mint orvos jeleskedett, fia születésének évnapján halt meg.

Azt állítják, hogy Agathocles syracusai zsarnok, ki Ophellas, Ptolomäus helytartóját Kyreneben, ezen Nagy Sándor hódítói háboruja alkalmával Perzsiában kitünő férfit kivégezteté, e véres tett legközelebbi évnapján hadseregével, és fiával együtt elveszett. Ki nem emlékezik a magyar történetből is, a Nemesis hasonló beszólására? November 23-án 1456. V. László király Temesváron az oltárnál esküt tett le arra, hogy Cilley Ulrik Nándorfehérváron történt megöletését a Hunyadiakon meg nem boszulandja. Mind a mellett már martius 16-án 1457 a daliás Hunyadi László feje Budán, mint az ármány és féltékenység áldozata a verpadon legördült; de a király sem élte túl hamis esküjének évnapját, hanem már 18 éves korában kimúlt Prágában, — éppen november 23-án 1457. Az ábrándozó ujrakereszteltek profétája Leydeni János (azelőtt szabó), kiről 1534. junius 25-én egy ábrándos ötvös Münsterben hirdette, hogy uralkodása az egész világra elterjedend, éppen a kihirdetés évnapján megbuktatott. Az ötvös jóslata tehát kevésbé szerencsés volt, mint Stabili Ferencé. Jusuf kapudanpasa Caneat Créta szigeten augusztus 17-én 1645 a velenceiek hősi védelme után elfoglalja; ezen nagy érdeme még sem kedvezett neki annyira, hogy őt nyiltszólása miatt, és némely mulasztásokért a zsákmánycsinálás körül Ibrahim zultán ki ne végeztesse, de Ibrahim is a fatum előtt meghajlott, mert két évvel utóbb, éppen augusztus 17-én a hörtönben megfojtatott. Midőn Orániai Vilmos hajóival Tobay révébe ért, és angol földön kiszállt, a II. Jakab zsarnoki önkénye által kinzott nép nem feledé szabadsága visszanyerése közben megjegyezni, miszerint éppen száz éve, hogy a spanyol armadát, melyel emberi erőnek megvívni lehetlennék tartatott, isten haragja összeroncsolta, és hogy a herceg éppen az napon ért Albion partjaira, melyen az angol egyház hálaímmal emlékezik meg a királyi család és az országrendek meneküléséről a pápisták által szőtt veszélyes ármányaitól. (novemb. 5-én 1605. 1688.) Nevezetes találkozás, hogy ugyanazon napon, midőn III. Fülöp a maurokat Spanyolhonból kiüzte, éppen azon II. Mahumed zultán is a katolikus örményeket üzte ki Konstantinápolyból, és kezdte a keresztények üldözését, (januar 10-én 1610. 1808). Ez azonban a helyzetek hasonlóságához is tartozik némileg, melyről alább szölandunk. VII. Gergely pápa januar 20-án a wormszi egyházi gyülekezet által letétetik. Évfordulat alkalmával IV. Henrik császár, ezen határozat indítója, a megalázás sem előbb sem utóbb ily módon látott

példáját mutatta Canossa várában (januar 25-én). II. Katalin orosz cárné kegyence, Poniatowsky II. Staniszló Agoston 1764. november 25-én lengyel királynak koronáztatik, koronázásának harmincadik évnapján azonban a cárné elaggott kegyencének a koronát ismét elveszi, és őt a grodnói szerződés aláírására kényszeríti. Januar 30-án 1647. I. Károly angol király az őt eláruló skót sereg által a parlament követeinek eladatott 400,000 font sterlingért, két évvel később ugyan e napon a második forradalom alkalmával az alsóház a trónt megürültnek nyilatkoztatá. II. Károly angol király meghalt az angol köztársaság kihirdetésének napján (febr. 6-án 1649. 1685). Augustus 6-án a párisi parlament határozatba vette a jezsuiták eltörlését, és ugyanaz napon VII. Pius pápa azok visszaállítását rendelte el. (1762. 1814.) Martius 23-án 1848 Carlo Alberto szárd király hadizenés nélkül Lombardiába tört, és ugyanaz napon már a következő évben hadserege tönkre tétetett, ő pedig a koronáról lemondott. Julius 13-án VII. Ferdinand nápolyi király az alkotmányt eltörlé, hat évvel utóbb a spanyol 1812. évi alkotmányra családjával együtt az esküt leteszi. (1814. 1820). Megtörténik, hogy két ellenséges párt ugyanegy lefolyt történeti napra hivatkozik. Így midőn az egyesült angol-franciák september 8-án 1855 Sebastopol várát bevették, a franciák is, az oroszok is hivatkoztak a borodinoi csatára, mely az napon 43 évvel azelőtt befejeztetett; az elsőbkek mint legnagyobb győzelmükre, az utóbbiak mint utolsó csatavesztésükre. Voltak azonban oroszok, kik a Sebastopolnál szenvedett nagy csorba végett, sokkal jogosabban viggasztalódtak azzal, hogy az oroszok szintén september 8-án (1831.) vették be Varsót.

Salvandy: „Histoire de Pologne avant et sous roi Jean Sobiesky“ című munkájában azt írja, hogy véletlen találkozásból a király urnapján született, trónra választatott, és meghalt. Ezen állítás előttünk igen rejtélyes. Ugyanis bizonyos és Salvandy is állítja, hogy Sobiesky majus 21-én 1674. hétfőn királynak választatott meg; urnapja ez évben majus 24-én volt. Bizonyos, és Salvandy is állítja, hogy Sobiesky junius 17. 1696. kimult; ez nap vasárnap volt, urnapja pedig ez évben junius 21-re esett. Sobiesky születési esztendeje majd 1629. majd 1624-re tétetik; azon források melyek napját is említik, januar 2-kát nevezik, melytől urnapja igen távol esik. Szintoly megfoghatlanul írja Salvandy, miszerint a lengyelek bizonyos szent megelégedéssel észrevették, hogy a királyválasztás éppen azon három napon tartatott, melyeken a Chotzim melletti fényes diadal kivivatott, holott e győzelem 10—12. november napjaiban aratott.

Az eddig elősorolt történeti adatokat és eseményeket a véletlen rakta össze, de a combináló ész lelte föl a fonalat, melyen így összefűzhetők, hogy mintegy gyöngyzinort képezzenek a csillámló eszmék világából. A történeti napok vagy időszakok találkozásának egy más nemét akarjuk most említeni, mely szintén a véletlenből keletkezett, és annyiban csak nevezetes, hogy

egyedek életében, vagy egyes városok történetében többszöri felmerülés által a figyelmet magára vonja. Így például Nagy Constantin császár életében majus hó tette magát nevezetessé, mert abban fejezté be Konstantinápoly körfalainak építését, abban szentelte be a várost, és meghalt. (11. 12. 22. majus). Ugyan egy napon mult ki erőszakos halállal Stuart Mária férje és féltestvére (10 febr. 1567. 1571.), ugyan egy napon végeztettek ki Howard Katalin és Gray Janka angol királynék (12. febr. 1542. 1554.) és ugyanezen boldogtalan holnapban vérpadra lépett egy másik királyné, Stuart Mária, és orgyilkoltatott I. Jakab (18. 20. febr.) . Erzsébet angol királyné is e holnapban fejeztette le hires kegyencét Essex grófot, t. i. febr. 25-én (1601.) mely napon (1500.) V. Károly császár született, és saját fia is, a vitéz Don Juan d'Austria látott először napvilágot. Ezenkívül februar holnapja még több tekintetből nevezetes V. Károly életében, mert 24-én győzte meg I. Ferenc királyt Pavianál, (1525.) császárnak koronáztatott Bolognában VII. Kelemen pápa által (1530.) és visszavonult St. Just estremadurái zárdába (1557.); februar 22-én (1530.) olasz, febr. 7-én (1518) spanyol és sicíliai királynak koronáztatta magát. — Julius 4-én az északamerikai egyesült államok függetlenségi kinyilatkoztatásának évnapján, három elnökük meghalt: Adams John, Jefferson Tamás (1826. ugyanegy napon) és Monroe Tamás (1831.) Tournay városa novemb. 30-án négy ízben elesett, 1511. 1513. 1521. és 1581 évben, fia, apa és ösátya által elfoglaltatván. (Lásd: De Leone belgico, ejusque topographica atque historica descriptione liber; Michaele Aitsingero auctore, Coloniae Ubi-orum 1583). — VI. Károly császár életében emlékezetes october holnapja. October 1-én 1685. született, october 12-én 1711. császárnak választott, october 9-én 1705. a cataloniak segélyével Barcelonát és Valenciát elfoglalja, octob. 30. 1711. Majlandon Károly Fülöp neuburgi pfalzgróf által a választási decretumot fogadja, oct. 3-án 1735. Fleuryban békét köt, melyel Spanyolhonnak Nápolyt és Siciliát átengedi, october 20-án 1740. meghal. — Badeni Lajosnak két ízben kedvezett october 14-ke. Ez napon 1686. Pécsset vette be rohammal, 1698. Widdint, de 1702. Villars tábornagy által Friedlingennél megveretett, a veszteség mindkét részen majdnem egyenlő lévén.

II. Suleiman zultán igen fontosnak tartotta aug. 29 napját és pedig joggal, mert ez napon Belgrád és Buda esett hatalmába, és Mohácsnál sorsteli győzelmet nyert. Azért a törökök e napot szerencséhezónak tarták, mely véleményben utóbb is még több siker által megerősítettek. Maga Bécs rettegett az 1683. évi ostrom alkalmával e napon, és a polgárok és katonák aggodalmas várakozásban tölték azt, vajjon nem fog-e ismét kedvezőnek a törököknek mutatkozni. — Ugy mint a törökök legdicőségesebb zultánja, azok meggyőzője Jenő savoyai herceg is két győzelmet számít egy napra, september 11-ére, nevük: Zenta és Malplaquet. Cromwell szintén két ízben győzött september 13-án

Dunbar és Worcesternél; Napoleon háromszor június 14-én t. i. Marengo, Friedland és Győr mellett. Egy-átaljában különös előszeretettel volt Napoleon a holnapok 14-ik napjaira. Így januar 14-én (1797. 1810.) Rivolinál győzött; Hannoverát a westfalai királyságba kebelezté; martius 14-én (1804) hadportyázást küldött a Rajnán át Enghien elfogatására; június 14-én a fenébbi három győzelem; július 14-én (1815) Maitland a Belerophon kapitányának adta meg magát, septemb. 14. (1812) Moszkóban volt, főhadiszállása a Kremben; october 14-én (1799) Egyiptomból Párisba visszaérkezett, 1808 az erfurti congressust berekeszté, 1809. a bécsi békét kötötte, 1805 és 1806. az ulmi és jenai csatát nyerte. — Ha valaki még több ilyen chronologiai összefüzéseket szeret, olvassa meg, miként kezdi meg Hormayr József báró, az Anemonák első kötetének irását.

Nem éppen szándékunk kimeríteni az ily szerencsés vagy szerencsétlen, vagy legalább nevezetes napok találkozását. *) Az ilyen chronologiai összevetések nem arra valók, hogy jóslatok mondassanak belőlök, mint talán a byzanciaké és törököké a birodalom vesztéről, hanem ezek bennünket emlékeztetnek, hogy azokat nagy férfiak is figyelmükre méltatták. Tudjuk, hogy Napoleon szintugy mint Wallenstein a szerencsés meg szerencsétlen napokat szokta emlegetni; oly szokás, melyre az ember könnyen vezetetik, mihelyest életünk némely fontosabb eseményei egyes napokban ismételve előfordulnak. Utóbb már meg sem elégszünk, hogy a véletlen kapcsolja össze a bizonyos belső rokonságban lévő történeteket, hanem önhatározásból sokszor fontosabb teendőinket oly napra kitűzzük, mely előzől tapasztalások nyomán nekünk erre legalkalmasnak tetszik. Nem lehet abban a fantázia hasztalan koválygását látnunk, vagy hajlamot a cabbala-ra és mysticismusra, mert kitünő, országokra, nemzetekre befolyással bíró férfiaknál is, kiket bizonyosan nem vádolhatjuk szellemi éleslátás hiányáról, feltaláljuk mi ezen előszeretettel bizonyos napok iránt. Midőn mi ezt teszük, legtöbb esetben mintegy a költői igazságot akarjuk képviselni, mely a színmű utolsó szakaszában megkivántatik, hogy megelégedjünk cselekvényi szervezetével és tanával. Az újabb kor sok példáját mutatja, hogy az állami társaságok élén álló férfiaknál nem mindig kirekesztőleg a jelen idő engedte célszerűség, kényelmesség és ráérés vétetett tekintetbe, hanem hogy a multba pillantottak vissza, és arra vonatkozólag közömbösnek

*) Hammer azok összefüzésénél, majdnem oly balul járt mint Salvandy, miután ozman történelmének egyik helyén azt mondja, hogy Rhodos sziget is augustus 29-én esett Suleiman hatalmába (december végén helyett) és hogy Jenő savoyai herceg is három győzelmet nyert september 11-én a Zenta, Malplaquet és Chiari mellett (holott az utóbbi september 1-én vivotott). Hormayr tört. zsebkönyvének (1824) egyik cikke, mely hihetőleg szintén Hammer tollából folyt, szintén hamisan combinálja, hogy Rudolf, az első osztrák császár halála napján nyerte meg az utolsó német habsburgi császár a koronát Frankfurtban, mert ezen események egyike július 14-ére a másik 15-ére esik.

nem tartották, az idő és hely megválasztását a saját elhatározásuktól függő teendők elvégzésére. Ha közelebb megtekintjük ezen önkényt történeti napokká kiszemelt napokat, nem nehéz belőlök kiismerni, hogy a hála vagy bosszu, a félelem vagy remény, az öröm vagy bú szolgált indokul azok megválasztásában. Midőn Cromwell az angol parlament megnyitására 1654. évi szeptember 3-át (régi stílus szerint) kitűzte, elég érthetőleg a benne lakó gyanuskodást elárulta. Cromwell hatalma gyakorlásában mindaddig a hadseregre támaszkodott, azonban ő hatalmának jogszerű és törvényes alapokat is szerezni akart, és azért érzé a parlament összehívásának szükségét. Miután azonban a nemzet hangulatába nem bízott, megnyitására sept. 13-át választotta, azon napot, melyet ő Dunbar és Worcester mellett nyert győzelmeiért magára nézve szerencsésnek tartott. A következők mutatta, hogy nem hiában látott a parlament összehívásában veszélyes lépést, mert ez hatalma jogszerűségét, sőt személyes jellemét is kezdte boncolgatni, míg Cromwell jan. 22-én 1655. a gyűlést haragos beszéddel be nem rekeszté. Ezen szeptember 13-ka, Cromwell által oly annyira becsben tartott, az ő halálos napja is volt 1658-ban. Maga teremtett Nemesis volt az, midőn Cromwell hullája januar 30-án 1661. I. Károly kivégzetésének évnapján, II. Károly parancsára a sirból kiásatott, és mintha még lélek lakta volna, a kivégzések minden módjának alávetetett. — Nagy Péter orosz cár 1711. évben oly szerencsétlenül járt a törökök ellen viselt háboruban, hogy Husehnál a Pruth folyó mellett egész seregével és egész családjával együtt az ellenség által körülvetetett. A végveszélytől őt a cárné leleményessége megszabadítá, ki a nagyvezért megvesztegeté. Az oroszok szabadon elvonultak, de a cár július 21-én az ugynevezett pruthi békét aláírni kénytelen volt. Megváltozott a sors kegye 1774. évben, mely az oroszok egy több évig folyt szerencsés hadjáratát a legjobb sikerrel koronázta; értjük a híres kucsuk-kainardschii békét, mely által Törökország halálos csapást ért. A béke feletti megállapodás már jul. 17-én jött létre, azomban az oroszok szándokosan négy napig késedelmeztek, hogy a békelevél alá jul. 21-két írassak, azaz, hogy ezáltal az Oroszországra nézve legdisztelenebb török békének emlékét jóvátegyék a ledicsőbb békeszerződés fényével. A hely is, hol a béke megkötetett sem választatott hasonló ok nélkül, mint alább látandjuk. — December 2-án 1804. Napoleon Párisban császárnak koronáztatott a Notre-Dameban. Egy évvel később ugyan e napon az ugynevezett „három császár csatája“ vivalott, és Austerlitz napja (le soleil d'Austerlitz) Napoleon egyik legfényesebb diadalát látta. E napot szemelte magának ki 1851-ben Napoleon Lajos, akkor a francia köztársaság elnöke, ismeretes államcsinjának elkövetésére, mely által a végrehajtó hatalom eddigi organumjait mind megsemmisíté, hogy saját uralkodását gyökeresítse. Már következő évi december 2-án francia császárnak kiáltatott ki, és megint december 2-án 1854. ama mesz-

szeható szövetséget kötötte Angolhon és Austriával, mely saját uralkodói székét szilárdítá, és Oroszhont megalázta. Azon béke, mely által ez különösen történt Párisban martius 30-án 1856. köttetett, Páris capitulációjának napján (1814.), mire még megjegyzük, hogy Napoleon Lajos mindenkép arra törekedett hogy a békeértekezletek martiuson tul ne terjedjenek. Végre III. Napoleon fiának (Franciaország gyermekének) keresztelésére is junius 14-ke választatott, a friedlandi és marengoi győzelmek által nevezetes nap. Mind ezekből világos, hogy a számokrai vagy az emlékezetes tettek által kitünő napokrai tekintet nem ritkán rugója az előttünk fejlődő és lefolyó történetnek.

(Vége következik.)

Pesty Frigyes.

Levelezések.

Német Szt.-Péte november havában 1858.

Ugyan megjártuk a szeptemberi és octoberi inkább nyári mint őszinek mondható szép kellemes napokkal, — egész vidékünk egyes gazdái sovárogtak és imát emeltek az egek urához langyos eső után, de meglepetésünkre, valamint mindenhol ugy e vidék sem maradt ment, a november elsőjén beköszöntött hideg havas esőtől, — s a reá következett néhány napig tartó havazástól, s végre az emberi ész alig emlékezik oly korai fagyokra; bezzeg megszeppentek általánosan mind a kisebb mind a nagyobb gazdák, mert volt számtalan olyan, a ki az említett idő beálltával egy szemet sem vetett el, mert az elmúlt két havi szárazság miatt alig lehetett szántani, és a mi szántódott is, az iszonyú rögök (mert a kellő szerek hiányának) nem ajánlották a szemet közéjük temetni, — s így a vetés nagyobb része hóba, fagyba, valamint igen vizes földbe történt meg, s folytatják jelenleg is; — a nagyobb uradalmak melyek évenként 400—500 hold buzát szoktak bevetni, — alig vetettek be 100-at. — Az elősorolt vetés folytán aggasztóan néz a gazdaközönség a jövő termés elébe, mivel ily termési modorra senki sem emlékezik, — s ugyan nagy csapás lenne az egész országra, de különösen e vidékre, hol sok egész telkes gazdának nem termelt annyi buzája, hogy kielégítvén termésméltóságát, és bevetvén bevetendő földjét, házi kenyérrrel új buzáig családját eltarthassa, — mit teendnek most a $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, a $\frac{1}{8}$ telkes gazdák, és a mindenütt nagy számmal lévő zsellérek, — miután az elsők közül már eddig $\frac{1}{3}$ részének nincs kenyérnek való buzája, s az utóbbiaknak a csekély keréset miatt jóformán nem is volt?!

Talán nem lesz éreketlen az elmúlt 1858-ki termelésünket nagyjából is megérteni.

Őszi buza vetéseink, holdját 1600 □ ölével számítva süken véve átmérőlegesen 4 bécsi mérőt adtak. Árpa, valamint őszi ugy tavaszi is egyenlő rosztól fizetett, s nem lehet holdjánál többet általában felszámítani 6—7 mérőnél, ugy szintén a zabnál is.

Kukorica jó sikerrel örvendezteté meg a gazdákat. Takarmány következőleg termelt: széna kevés, de ezt helyre pótolá a sarju annyira, hogy egy meglehetősen szénatermő évvel felért. —

Zabos bükköny igen silányan, annyira, hogy a föld árát sem fizeté ki. —

Muhár jól termelt, s ugyan e takarmányfaj szokta e vidéket nagyobb részint ellátni. — Lóherések az alantabb helyeken meglehetősen, partosabb vagy magasabban fekvő kelyeken ellenben igen rosszul sikerültek.

Dohány a legszebb sikerrel örvendezteté meg az ültetőket — kivéve a szerződös dohányt ültető falvakat — földbirtokos, kisebb parasztgazdák magok szégyenlik e kereskedelmi cikket termelni, s csak zsellérek és lakók foglalatoskodnak dohánytermeléssel, — s így ez évben pénz csak is ezek között fog

forogni. — Szőlő és gyümölcs oly silányan termelt, hogy ily szűk termésre alig emlékezhetni.

A gabnaárak jelenleg igen nyomottak, de nem is igen kérdezük, — ezt csak az ép szemű buzáról lehet mondani, de az olyanról, minő vidékünkön termelt, szó sincs a vásáron, — de nincs is.

Örömmel tudósíthatom tisztelt szerkesztő urat, hogy a Tisza-Maros szabályozás működése hozzánk is eljutott, és hogy a Nagy Kikindán folyó hó 22-én tartott választmányi választás alkalmával Maros mentéről a földesuraságok részéről mlgos báró Sina Simon választatott meg tagnak. **Kalmár Antal.**

T Á R C S A.

Diákkori emlékeimből.

— Kalandhalmaz. —

(Folytatás)

Azon időtáiban nevezetes forradalom zajgató fel az ifjuság közt létező magyar nyelvmívelő társaságot.

Az elnök a pecsétet magához követelte, mely emberemlékezet óta mindig a titkánál volt, — az ellenszegülés következtében pedig a gyűléseket felfüggeszté.

A tagok ügyöket egy folyamodványban a gyülekezeti tanács elé terjeszték, hogy pedig a járatott lapokat addig is olvassák, fogadtak egy két szobából álló szállást s elnevezték körnek.

Volt itt aztán bőségesen mind gyűlés, mind ujság, mind füst, szinte be sem fért tőlök az ember.

A nagy asztalra a tagtársak arcképei közé egész menageriát felrajzoltak a műkedvelők, ládájában pedig burgonyák hengeregtek mozdításkor.

Az ágyalja tele volt vágott fával, mik mögül venyigére feszített nyulbőr kandikált át.

Egy pár piszkos tányér, pohár és evőszerek heverték a vakablak deszkáján, alant pedig pipák és dohány voltak fesztelen pongyolában.

Gyurt ágyán reggeli 7 órától esti 9ig a nap majd minden percében meglehete találni a „körgazdát“, hol ülve, hol fekvé, de fején szünetlenül egy apróbarkás téli süveggel, melynek széles öble alatt barna halvány kis arca majdan elveszett, s mely miatt köznéven csak Burkusnak hivatott.

Rendesen naponkint négyszer hagyta el helyét, reggel, midőn az ujságokat kicserélte, délben, ha enni ment, délután befütendő, s este az ajtót bezárni.

Különben keveset gondolt az olvasószoza vendégeivel, habár azok indítványoztak, végeztek, vagy bizottmányt neveztek is ki.

Miért is ment volna, midőn lassanként a főszászon kívül mindnyájan belopózkodtak hozzá, hol sokkal kedvencebb gyűléseket rögtönöztek, mint az egy héttel elébb hirdetett életkérdésekéi.

Rendkívüli esetekben hagyta el helyét Burkus, ha a dévaj tagtársak levonták nyugágyáról, vagy az inceskedő Füttyifát kellett üldöznie, vagy ha elszánta magát tanórára menni, nehogy kifeledjék a matrikulából.

Mindez azonban kedve ellenére történt: jöszántából csak hajtóvadászatra ment szívesen, vagy ha burgonyaestély rendezése bizatott rá.

A mi Burkusunkat csak hajtóvadászaton lehetett elemében látni: ilyenkor fáradhatlan volt a nyul felrezegetésében, s órákig bolyongott étlén a hideg hegyek között, vagy

hibásan lövén mérföldeket szaladt puskaagygyal a nyul után, ha a mély hóban egész hossza mértékében végig nem merül.

Ő azonban sem türelmetlen, sem méltó vadász nem volt, s ha a küldöttség, melyet mint egyleti fővadászmester ő szokott vezetni, csak egyetlen vadat ejtett is el, azzal elégtelen vonult haza.

Honn minden megváltozott ilyenkor.

Egyik vizet forralt, másik a bőrt feszítette, harmadik a hust piritá; itt burgonyát hámoztak, ott szalonnát metéltek, míg a sarokban türt ingujjal commandirozott a kukták nagyvezére.

Mire kész lett a lakzi, a köri tagok is megjelentek.

— Praenumerálok egyik combjára Burkus, — szólt egyik.

— Hijába praenumerálsz biz arra, — felelt a szólitott — itt csak működő tagok részesülnek, tiszteletbeli táblabírák hütsék a szájukat.

— Én is működő tag leszek.

— Jókor már, legfelebb két pint rác-ürmösért.

— Ugyan hozd má Bujtus! Utóbb méd eljadadozzát — nyugtalanokdék a fülig kormos Füttyifa.

— Megállj, kiöntöm a levét.

— Hagyj békét, — zugolódék Organon — hiszen abban a zsirja, a többit ugyis megpörköltétek. Hozd be, aztán zárjuk be az ajtót.

De a fiatalság sem az volt, mely a saját maga által fizetett szállásból kiengedje magát zárni, s Burkusnak minden ellenvetése dacára kiemelte sarkából az ajtót.

Ekkorra azonban csak csontokkal hajigáltak feléjük az ágyról.

Az említetteken kívül részt vettek a lakomában még Dadai borért, Céner kor-, a kese theologus pedig az intelligencia iránti tekintetből.

Szörnyű láрма hangzott át az olvasó teremből.

Egykét vérszemet kapott novitius azt kezdte feszegetni, hogy már ide is aristocratismust plántáltak át a vének s jobb lenne a magyar társaságot ugy a hogy visszaállítani, mint itt saját tagtársaik nyöge alatt szenvedni.

A kese theologus ügyes demagog volt, s hogy ezen, mindenesetre matadoreszme alól kiránthassa a gyékényt, hozzájuk csatlakozott s malomra beszélt a malcontentoknak.

Hősökké lettek erre a reformatorok, őt jegyzőnek kiálták ki s a gyűlési elnökséget ráruházták.

Nem is kellett más: — minden a legjobb uton ment.

Alig látta Céner, hogy collegája markában tartja a közbizodalmat, odaállítja Organont a középajtóba, melléje Burkust és Füttyifát.

— Halljuk Füttyifa barátunkat, — bögé be a gyűlésbe Organon.

— Halljuk! — zugák a reactionariusok.

— Tedves bajátim! én csat Bujtus bajátunt indítványája atajtalat figyejmeztetni — hebegé a szónok, s előre tolá collegáját.

— Tisztelt kör! ha valaki, ugy én bizonyosan ennek virágzását ohajtom, azért szivesen lépnek fel, de — kérem, miről tanácskoznak — izé — hiszen én nem is akartam beszélni, de ez a Fütüifa idetolt.

— Le a kaskétával! — dörgé egy hang, s forró burgonyával hajtá le a szónok süvegét, mire általános nevetés lett a reactionariusok közt.

— Tisztelt tagtársak! — szólt a forradalmi gyűlés elnöke — fájdalom újabb kellemetlenség által háboritva, kényszerülök a gyűlést máskorra halasztani.

Soha sem is folytattatt az többé, miután e jó fogás által a revoltansok neveltségessé téve, régínél maradtunk.

Este volt az idő, — menni készültem.

— Privátára kell mennem — dörmögé Céner, s köpenyét véve, ellábolt.

Tudtam, hogy ilyenkor nem ád órát, de mint boldog szerelmes, miben sem ütköztem meg.

Mire gondoltam volna, mint szerelmem tárgyára: — de gondol-e Mari is reám?

Hármat csuklottam egymás hátára.

Ez jó jel volt, ő rólam ábrándozik.

Olvasmányaim minden hathatós kifejezését halomra idéztem, de hiába, a képzelet nem elégitett ki, való után szomjazott nyugtalan kedélyem.

Nem volt elég hinnem, hogy az ő egyetlen gondolatja én vagyok, látni is akarám, mi bájló, midőn szelleme velém enyeleg.

És mentem, hogy meglássam őt.

Hideg volt, az igaz, és az arcomhoz csapkodott hó élebbben bökött a gombostónél: de mit bántam én arcomat, csak szívem meg ne fagyjon, és ha szekercék estek volna is, szerelmes ember nem tagadja meg magát, neki megy a veszélynék.

Az utcai ablakok setétek levén, megbizonyodtam, hogy ő a kerti lakosztályba vonult.

Meg is indultam azonnal a kert felől kerülni.

Tudtam ugyan, hogy fél óra kell erre, de hol volt szerelmes ifju, kit idő és tér aggasztottak? ellenben ott a minden szerelmesek tüköre Jákob a patriarcha, ki 14 tökéletes évig türt sanyart és alárendeltséget csupa szerelemből.

Mentem mendegéltem áldott béketűrésse. A kecskekapu már be volt zárva, azért leinaltam a Grassalkovich palota irányában nyíló szénpiacon rácskapuhoz, és a kertek alatt szaladtam végig a havon.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Jerney hátrahagyott kézíratai, miután sem a muzeum sem a Tudós Társaság meg nem szerezte, Horovitz antiquarius birtokába jutottak. E jól rendezett gyűjtemény 50 ivalku kötetre terjed s 4000 eredeti oklevélnél többet tartalmaz magában. Reméljük, hogy valamint a muzeum és Tudós Társaság, ugy a buzgóbb hazafiak is versenyezni fognak, hogy e kincs a nevezett két intézet közöl valamelyik birtokába jusson. Tán egy pár száz forinton meg volna szereshető.

— Bács Károly szini igazgató, ki jelenleg Déván mulat, engedélyt nyert, hogy magyar szini társaságával bánásban előadásokat tarthasson.

— Három kumáni lakos m. hó. 14-én a Tiszán átkelni akarván, csolnakjuk a folyó közepén megrepedt, mire mind a három örökre elsülyedt.

— Galgóczy Károly derék publicistánk és statisticusunk előfizetést hirdet: „Mire nevelje a magyar ember gyerme-

keit?“ című munkára, melynek előfizetési ára 1 pft. Jelen időben, midőn annyiszor szokatlan viszonyokkal surlódunk, hihetőleg kedves lesz oly tanácsadó, mely az iránt tájékozza az olvasót, a külömféle kenyérpálya milyen a jelene, és milyen a jövője. Galgóczy ur alapos vizsgálatok nyomán szokott írni.

— A szegedi vaspályahid december 2-án adatott át a közforgalomnak. Ünnepléses megnyitására Albrecht főherceg ő cs. kir. fensége, báró Toggenburg kereskedelmi miniszter, Maniel, vasutársasági főigazgató, több tábornokok, és főkivatalnokok érkeztek meg részint Budapestről, Bécsből, részint Temesvárról. Déli 12 órakor ő cs. kir. fensége egy külön vonattal a hidon nehányszor felalá indult, ezáltal a megnyitás tulajdonképeni percét kijelentvén. Délután 8 órakor az ünnepély vendégei eloszlottak, a temesváriak ez alkalommal már az új hidon keresztül indulván haza. — Az első öntött vasoszlop e hidnál 1857. évi július havában rakatott a folyóba, és most e gyönyörű mű, melynek párja Európában nincs, — akár a mértékarány nagyszerűségét, akár a feldolgozott anyagot, akár végre a műtani rendszert tekintsük, — már büszkén hirdeti a combináló ész egy új diadalát. Ezen hidra nem kevesebb mint 20000 mázsa öntött, és 30000 mázsa hengervas dolgoztatott fel; a kő mennyiséget be se számítva. Teherhordási képessége oly roppant próbának tétetett ki, mint talán soha valamelyik más hid. Ugyanis november 24-től 29-ig ezen próbák folytonosan tartottak, melynek egyike abban állt, hogy egykoruan 30 gőzmozdony, 44 terhelt kocs mindegyik 440 mázsát, 6000 darab vassín, öszvesen 60000 mázsát nyomván teljes 24 óráig a hidra nehezedett. Egy másik próba szerint minden hidív tetejére négy tendergép (szerkocsi) állítottott, minden ilyen gép 980 mázsát nyomott; végre 6 mozdony, t. i. három egyegy sinen, párvonalosan egymás mellett kettőztetett sebességgel hajtott át a hidon. — Ezen szintoly szilárd mint diszes hid 30 láb széles, hosszúsága 500 lépés; miután a Tisza szélessége e hidnál csak 290 lépés, világos, hogy a parton még utvezeték is létezik. Ezt csakugyan a jobb parton találjuk, és 7 köiv által képeztetik, melyekből hat 16 láb a hetedik 30 lábnyi feszmértékkel bir, mert az utóbbi alatt történik a szekerek közlekedése a régi pályaudvarhoz. A hid közepét 8 vasív képezi, melynek hét öntöttvas oszlopai 23 ölnyire állnak egymástól. —

Temesvári ujdonságok.

* Nemrég egy bojár a vasutal Temesvárra érkezett; a pályaudvarban comfortablet intett magához, hogy ez őt a várba vigye. Midőn beszállt, egy idegen is oda sietett, kérvén őt, hogy együtt mehessen vele a comfortableval a várba. Ez megengedtetvén, a két társ a szarvas című fogadó előtt megállt. A bojár azonban midőn fizetni akart, csakhamar észrevelte, hogy az idegen tárcájától őt megfosztá. Ebben tetemes pénzmennyiségen kívül, egy Dumba bécsi kereskedőházra szóló 20—24000 forintos váltó is volt. A jó madár azonban kézre kerítettett, és most bíróság előtt áll. A vállalat alkalmával a meglopott bojár szembesítettett vele, kiről azonban a bünös állítá, hogy őt soha sem látta. E szemtelenség annyira felingerelte a bojárt, hogy ez a vállalat alatti egyént a törvényszék teremében megpáholni akarta.

— Éjjel 2—3-ik decemberre Schmidt vasáros boltjába betörttek, és egy ott lévő Wertheimféle pénztárt annyira öszszevissza kalapálták, hogy tulajdonosa másnap kulccsal felnyitni képtelen vala. De a gonosztevők a tartalmához még sem fértek, és már is fölfödözttettek.

— A takarékpénztár novemberi kimutatása szerint, a nevezett hóban 372 fél 95429 fr. 38 krt. rakott be, ellenben 160 fél kivánt visszafizetést, a mi tett 52071 fr. 27 krt. pp.

— A zenekedvelőknél, és városi színházunk látogatónál még jó emlékezetben áll, a pár évvel azelőtt meghalt karmester Limmer Ferenc, ki mint zenekar igazgató, zenész,

és zeneszerző több mint husz esztendeig közönségünk osztatlan tiszteletében részesült. Tisztelői és hajdani pályatársai, nem akarván az ő sírját feledékenységbe juttatni, mint a bécsiek Mozartét, Gerendaynál márványemléket rendeltek neki, és ez e napokban ide érkezett. A nagy kökereszt felírással és a zene jelvényeivel diszítve 12 mázsát nyom, és felállítása után legközelebb a városi sirkertben fog beszenteltetni. Valamelyik közelebbi számban ezen érdemes művész életrajzát fogjuk hozni.

— Az ugynevezett péterváradai laktanya, mely a forradalom óta majdnem tökéletesen romban hevert, ismét fel fog építtetni, — a rom elhordásához már hozzá fogtak. Helyén tűzéraktanya fog keletkezni egy tökéletesen felszerelt fogatos, és egy fogat nélküli ágyutelep számára. E célra Preyer János néhai polgármester 22. szám alatti háza is megvásároltatott, — a mi nem kevés kezesség, hogy a majdani új épület városunk egyik dísz leend.

* Csanádi püspök ő méltósága, mint értesülünk, a harmincadik épület házhelyeiből egyet megvett, hogy ott az apácák számára egy minden szükségnek megfelelő házat építsen.

* A r. kath. püspök székhelyének balszárnya e napokban a beomlás veszélyének ki volt téve. A cölöpök t. i. melyre e ház épült, elrodhatván, a pince boltozatok nagy repedéseket szenvedtek. A felső lakszobák ennél fogva odahagyattak, és a javítások gyors munkába vétettek.

* A helybeli főgymnásium ifjúsága december elseje óta a stenographiában is nyer oktatást, hetenkint két óra alatt. Ezen minden kifejtett állami étellel bíró népnél szükséges képesség megszerzésére már is 34 ifju találkozott. Tanítójuk Czibulka ur, a pénzügyi igazgatóság egyik hivatalnoka.

* A párisi titkok szomszéd Mehalánkban is megkísértetnek. Éjjel 2-ról 3-ra történt, hogy egy ottani oláh lakos egy szinten ottani németnek ujdón épült házába belopódzott, és mivel ez a ház hátulsó részében aludt, valamennyi bútoraikat, ágyneműjét, ruháját sat. elrablotta, sőt a házuvarán talált kocsit és egyéb holmit is magával vitt. Nappal nyomára ilyekeztek jutni a tolvajnak, és ez az erélyes csendőrségnek

csakugyan sikerült. Midőn ezek a tettes házába benyomultak, az utóbbi soká szabadkozott, és a lopott tárgyak rejthelyét felfedezni nem akarta; csak kezeinek a csörgő láncokkal történt összeszorítására megpuhult. Ott állt udvara közepén egy viskó, mely lovagnak nyári akolul szolgált, ott emeltetett fel a ganéjos hidlás, mely alatt egy üregbe vezető sülyesztő ajtó mutatkozott. Ezen földalatti rejtélyben találtatott a német paraszt holmija, kocsija, és sok egyéb lopott tárgyak.

~ Utolsó szini jelentésünk óta lefolyt nyolc nap alatt négy darabot láttunk színpadunkon, melyek szerzőink által Original Charakterbild, Dramatisches Seelengemälde, Charakterbild der Zeit, Volksgemälde és hasonlóképen szoktak elneveztetni, de melyek badárságok tömkelegéből állnak rendszeren. Ezekről tehát kár bírálatot írni. Csak azt az egy észrevételet tesszük, hogy ha azokban az erkölcsiség annyira lábbal tapostatik, mint Nitsch ur december 2-án adott jutalomjátékában (Die 7 Todsünden) jobb volna az ily kéziratot a penész emésztésének átengedni. Külömben Nitsch ur, dacára hogy sok jeles szerepeket már ismertetett meg velünk, alig örülhetett telibb színháznak, mint Deutsch ur. Volt e hét alatt még három ismétlés, t. i. „Das Testament des grossen Churfürsten,“ dráma, aztán „Rigoletto“ és „Troubadour“ operák. Régebben elmondott ítéletünk ezen előadásokról most is áll. A közönség e két operában Friedrichné énekét folyvást élénk tapsokkal kísérel, és őt többször kihívá. A Troubadourban Reszler ur szokottnál csengőbb és hatásosb éneklése következtében két ízben viharosan hivatott ki. Ha ezen siker haladás következménye volna, ennek szívünkbelől örülnénk. Bodorfi mind két operában igen jeles. A mi némely színészünk jó kedvét illeti, melyről egyszer már mint látszik hiába szólunk, — és mely velük elfelejteti, hogy a közönség nem magánytréfáit látni jött a házba, ez ragályos illetlenség kezd fajulni. Legközelebbi visszaesés alkalmával a személyeket névszerint fogjuk megnevezni, — talán ez használand némileg.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „DELEJTŰ“

1859-ik EVI FOLYAMÁRA.

Midőn a „Delejtűt,“ megalapítván, a komolyabb olvasmánynak szükségünkhöz mért új közlőnyt igyekeztünk szerezni, egyuttal arról is meg valánk győződve, hogy e lap keletkezése bizonyos tekintetben oly haladásra mutat, mely csak is ezen keletkezése által volt elérhető. A tisztelt közönség a dolog ezen két oldalát oly annyira méltánylá, hogy a Delejtű fenállása már az első hetekben biztosítva volt, és hogy mi most annál inkább bizhatunk vállalatunk jövőjében, minthogy a Delejtű lefolyt rövid pályának tanúsága szerint hazai lapjaink díszes sorában tán nem foglalja el az utolsó helyet.

A dolog ezen állása képesit bennünket, hogy noha a bélyegadó új évtől fogva ránk is kiterjesztetik, az eddigi előfizetési föltételeket megtarthassuk; sőt hogy ha, a mit bizton reményljük, előfizetőink száma szaporodni fog, több szöveggel is kedveskedjünk olvasóinknak.

A Delejtű ezentul is a tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlőnye leend. Tartalma általános érdekű lévén, hazánk bár mely vidékén honosíthatja magát.

Megjelenik a Delejtű negyedréthben hetenkint egyszer, legalább b egy íven, az eddiginél csinosabb kiállításban.

Az előfizetés a régi marad; t. i. egész évre 6 fr. pp. (6 fr. 30 kr. új pénzben) félévre 3 fr. pp. (3 fr. 15 kr. új pénzben.)

A megrendeléseket mielőbb kérjük megtéetni, hogy a nyomtatandó példányok számát meghatározhassuk.

Előfizethetni helyben minden könyvtárúsnál, és az aláírt szerkesztőségénél. Vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Temesvár, december 2-án 1858.

PESTY FRIGYES

kiadó és felelős szerkesztő.

(Lakása : bécsi utca, 69. szám, első emelet.)